

Sector : Resource and energy

30 เมษายน 2553

จับตารุกิจถ่านหิน...ยังมีศักยภาพเติบโตในระยะยาวได้หรือไม่

ในช่วงที่ผ่านมามีความต้องการถ่านหินมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง พลักดันให้ราคาถ่านหินปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระดับ 83 ดอลลาร์ สรอ. เมื่อปลายปี 2009 มาแตะระดับ 106 ดอลลาร์ สรอ. ในช่วงปลายเมษายน 2010 โดยเป็นผลมาจากความต้องการถ่านหินจากประเทศ non-OECD โดยเฉพาะจีนซึ่งเป็นผู้บริโภคถ่านหินรายใหญ่ที่สุดของโลก เนื่องจากการขยายตัวของการลงทุนและความต้องการกระแสไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องส่งผลให้จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการเข้าไปลงทุนดำเนินธุรกิจถ่านหินเพื่อรองรับการเติบโตในระยะยาว

แม้ว่าปัญหาวิกฤติโลกร้อนจะส่งผลให้ทั่วโลกต่างลดการพึ่งพิงพลังงานจากฟอสซิลทั้งจากน้ำมัน ถ่านหิน และ ก๊าซธรรมชาติ แต่ถ่านหินยังคงเป็นแหล่งพลังงานที่มีศักยภาพเติบโตได้ในระยะยาวโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากเป็นแหล่งพลังงานที่ยังมีจำนวนมาก ในขณะที่อุปทานของพลังงานทดแทนยังมีจำกัด ทั้งนี้ สำหรับธุรกิจถ่านหินของไทย ยังมีแนวโน้มเติบโตจากการเข้าไปลงทุนในประเทศที่มีศักยภาพทั้งในด้านปริมาณสำรองถ่านหินและมีความต้องการรองรับสูง โดยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่าการผลิตถ่านหินภายในประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากการที่ปริมาณสำรองถ่านหินของแหล่งเดิมเริ่มหมด อีกทั้งถ่านหินส่วนใหญ่ที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำอยู่ในชั้นลิกไนต์และซับบิทูมินัส ทำให้ผู้ผลิตถ่านหินในไทยเข้าไปลงทุนดำเนินธุรกิจถ่านหินในต่างประเทศมากขึ้น ที่สำคัญคือจีนและอินโดนีเซีย โดยในช่วงปี 2000-2008 อินโดนีเซียมีการผลิตและส่งออกถ่านหินเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยสะสม (CAGR) 16% และ 22% ต่อปีตามลำดับ ขณะที่จีนมีการผลิตเพิ่มขึ้น 9% ต่อปี ในขณะที่การส่งออกปรับลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2003 เนื่องจากการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ ทำให้รัฐบาลมีมาตรการควบคุม quota การส่งออกเพื่อให้มีถ่านหินใช้ในประเทศอย่างเพียงพอ

สาเหตุที่จีนยังคงมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจถ่านหินในระยะยาว ทั้งในแง่ของการเข้าไปลงทุนและการส่งออกถ่านหินไปจีนเนื่องจากจีนเป็นผู้บริโภคถ่านหินรายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงเกือบ 50% ของการใช้ถ่านหินทั่วโลก โดยความต้องการถ่านหินในจีนมีแนวโน้มขยายตัวตามเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลงทุนผ่าน 2 ช่องทางหลัก คือ 1. ความต้องการกระแสไฟฟ้าและ 2. ความต้องการสินค้าในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการก่อสร้าง

- จากประมาณการของนักวิเคราะห์ที่คาดว่า การลงทุนของจีนจะขยายตัวประมาณ 12% ในปี 2010 ทำให้ราคาความต้องการกระแสไฟฟ้าจะขยายตัวประมาณ 9-10% และส่งผลให้ความต้องการถ่านหินเพิ่มขึ้นประมาณ 8% โดยการขยายตัวของการลงทุนจะส่งผลให้ความต้องการกระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้นและผลักดันให้ความต้องการถ่านหินเติบโต (ค่า correlation ระหว่างการลงทุนและการใช้ไฟฟ้าของจีนและความต้องการถ่านหินกับการใช้ไฟฟ้าของจีนสูงถึงกว่า 85%) (ดูรูปที่ 1) สอดคล้องกับประมาณการของ International Energy Agency (IEA) ที่คาดว่าแนวโน้มการใช้ถ่านหินสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้าของจีนจะเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยสะสม (CAGR) 6% ต่อปีในช่วงปี 2007-2015 โดยสัดส่วนของถ่านหินสูงถึง 75% ของเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าทั้งหมด
- นอกจากนี้ สัดส่วนของการใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน อาทิ ปูนซีเมนต์ (อยู่ในหมวด non-metallic mineral) และเหล็ก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ถ่านหินยังมีความสำคัญในการเป็นเชื้อเพลิงสำหรับอุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วย อาทิ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ สิ่งทอ กระดาษ อาหาร (ดูรูปที่ 2) โดย IEA คาดว่า การใช้ถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยสะสม (CAGR) 2.6% ต่อปีในช่วงปี 2007-2015 ทั้งนี้ นอกจากการใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมแล้ว ในอนาคตยังมีความเป็นไปได้ที่จะนำถ่านหินมาเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปิโตรเคมีได้ เนื่องจากมีความได้เปรียบในแง่ของปริมาณทรัพยากรที่ยังมีอยู่มากและราคาที่สามารถแข่งขันได้กับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

แม้ว่าจีนจะมีการผลิตถ่านหินเพิ่มขึ้น แต่ยังคงไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศทำให้จีนยังต้องพึ่งพิงการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงตั้งแต่ปี 2000-2008 จีนมีการผลิตถ่านหินเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยสะสม (CAGR) 9% ต่อปี ขณะที่มีการนำเข้าสูงถึง 40% ต่อปี ในช่วงเดียวกัน ทั้งนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากเนื่องจากถ่านหินนำเข้ามีราคาต้นทุนที่ต่ำกว่า ซึ่งในปี 2009 การนำเข้าถ่านหินของจีนเพิ่มขึ้นถึง 200% คิดเป็นปริมาณนำเข้า 125 ล้านตัน ทั้งนี้ ความต้องการถ่านหินของจีนที่ยังคงอยู่ในระดับสูงทำให้คาดว่า การผลิตและการนำเข้าถ่านหินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

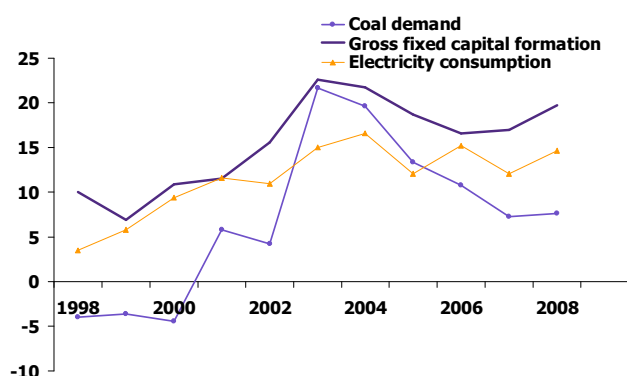
Implication

ศักยภาพการเติบโตของธุรกิจด้านหินของไทยในระยะยาวจึงยังคงน่าจะเป็นมาจากการเติบโตของการลงทุนในแหล่งถ่านหินต่างประเทศคือ อินเดียซึ่งมีปริมาณสำรองถ่านหินเหลืออยู่มาก ทำให้เป็นช่องทางในการส่งออกถ่านหินของไทยที่สำคัญ และในจีนซึ่งเป็นแหล่งที่มี demand รองรับการผลิตได้ต่อเนื่องในระยะยาว รวมถึงการลงทุนในธุรกิจโรงไฟฟ้า ซึ่งเป็นธุรกิจที่ช่วยทำให้การผลิตถ่านหินเพิ่มขึ้น เนื่องจากการผลิตในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในหลายด้านทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณสำรองของถ่านหิน อย่างไรก็ตาม ธุรกิจถ่านหินในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเติบโตดี สะท้อนได้จากตัวเลขการนำเข้าถ่านหินที่เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยสะสม (CAGR) 16% ต่อปีในช่วงปี 2000-2008 เนื่องจากความต้องการถ่านหินในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความต้องการเชื้อเพลิงของโรงไฟฟ้าถ่านหินที่เพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนการพึ่งพิงก๊าซธรรมชาติ โดยจากแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าปี 2010-2030 (PDP2010) ได้กำหนดให้สัดส่วนของโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มขึ้นจาก 9% ในปัจจุบันมาอยู่ที่ 21% ในปี 2030 อย่างไรก็ตาม สำหรับการใช้ถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมยังคงค่อนข้างจำกัด โดยส่วนใหญ่จะกระจุกตัวแต่เฉพาะอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์เป็นหลัก (สัดส่วนประมาณ 77% ของการใช้ถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด) เมื่อเทียบกับจีนที่มีการกระจายตัวมากกว่า

รูปที่ 1: ความต้องการถ่านหินของจีนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนและความต้องการใช้ไฟฟ้า

หน่วย:

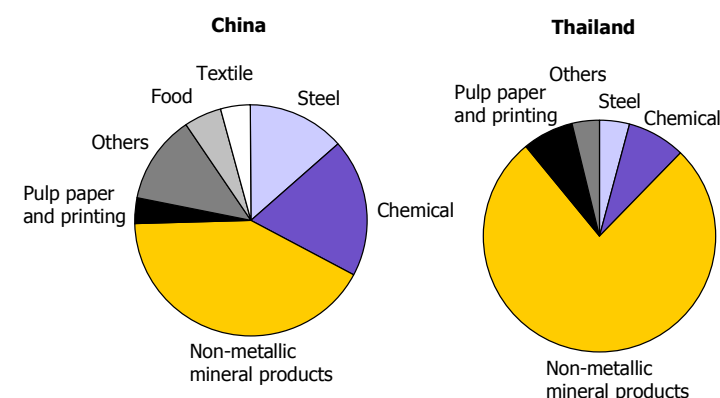
%

ที่มา: EIA, CEIC และการวิเคราะห์โดย SCB EIC

รูปที่ 2: สัดส่วนการใช้ถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมของจีนมีการกระจายตัวมากกว่าของไทยที่กระจุกอยู่ในหมวด non-metallic mineral products

หน่วย: %

ที่มา: APEC energy database และการวิเคราะห์โดย SCB EIC